

Állatkertek, vadasparkok mint környezeti- természeti nevelési színterek

Füzné dr. Kószó Mária PhD, főiskolai docens, - Négyökrű Mária főiskolai hallgató

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Tanító- és Óvóképző Intézet

6725 Szeged, Hattyas u. 10. sz.

fuzne@jgypk.u-szeged.hu

n.maria.mya@gmail.com

Összefoglaló

Tanulmány célja a tantermen kívüli oktatási formák közül az állatkertekben tartott foglalkozások tanulást segítő szerepére rávilágítani. Vizsgálatunk során a magyar állatkertekhez kiküldött kérdőívek és honlapjaik tartalomelemzésével gyűjtöttünk adatokat és információkat. Eredményeink arról tájékoztatnak, hogy a magyar állatkertek változatos programokkal támogatják az alsó tagozatos korosztály tanulási folyamatát és a gyermekek személyiségének pozitív fejlődéséhez is hozzájárulnak.

Kulcsszavak: terepi oktatás, állatkerti nevelés, zoopedagógia, környezeti-természeti nevelés

Abstract

The goal of this study is to cast light up the role of Hungarian Zoos in the learning process during out of classroom programme. The research based on questionnaires gathered from educators of five Zoos. Beside this we analysed the text of the homepages of these Zoos'. Our results outline that Hungarian Zoos help the learning process during out of the classroom programme. The Zoos contribute positive development of the pupils during in the lesson of the Zoos.

Keywords: out of classroom learning, education in the zoo, environmental education

1. Bevezetés

Intézményünkben a természetismereti tantárgy-pedagógia kurzusok megvalósítása során kiemelten kezeljük a környezeti nevelési feladatokat. A természetismeret tantárgy-pedagógia tartalmának részét képezi a terepi oktatás (tantermen kívüli oktatás) módszereinek és helyszíneinek bemutatása is. Ennek a témának a feldolgozását úgy kívánjuk hatékonyabbá tenni, hogy különböző bemutatóhelyeken - például a Szegedi Vadasparkban, SZTE Fűvészkertben, a Természetismereti Tudástárban - is tartunk foglalkozásokat a hallgatók számára. A terepi oktatások szervezéséhez szerencsére elegendő számú szakirodalom és oktatási segédanyag áll az oktatási intézmények számára (Füzné, 2012; Pintér, 2004; Pintér 2011). Az intézményünkben szervezett terepi foglalkozások nagyon népszerűek a tanító-és óvóképzős hallgatók körében. Ezt bizonyítja, hogy Négyökrű Mária tanítóképzős hallgató

érdeklődését is felkeltette a tantermen kívüli oktatás- nevelés lehetőségeinek alaposabb tanulmányozása, ebből írta szakdolgozatát is, melyet Fűzné Kószó Mária témavezetőként irányított (Négyökrű, 2014). Ebből a munkából az állatkertekkel, vadasparkokkal kapcsolatos környezeti nevelési kutatási eredményeinket, tapasztalatainkat szeretnénk megosztani tanulmányunkban.

2. Állatkert-pedagógia

A zoopedagógia - más néven állatkert-pedagógia - az akváriumokban, állatkertekben, vadasparkokban megvalósuló környezeti nevelési forma. Különböző módszerek felhasználásával olyan emberek nevelésére törekszik, akik fontosnak tartják a természetes környezet és élővilág fenntartását, védelmét. (Nagy, év nélkül)

Az állatkertek olyan építmények, melyek célja, hogy az ismeretterjesztést, oktatást-nevelést az élőlények bemutatásával megkönnyítse, és közreműködjön a veszélyeztetett fajok fenntartásában. Általánosságban elmondhatjuk, hogy az emberek többségénél az állatkertek a szórakozást, pihenést szolgálják. Akkor látogatják a családok, baráti társaságok, amikor kikapcsolódásra, valamilyen élményre vágnak a szabadban. (Dr. Mödlinger, 1995.)

Napjainkban az állatkertek fő szerepe:

1) *A szabadidő eltöltésének helyszínei:* lehetőséget nyújtanak, hogy a szabadidőnket természet-közeli helyen töltsük el kellemesen, miközben közelről megfigyelhetjük a bolygónkon élő állatok sokféleségét, viselkedését.

2) *Nevelés:* az állatkerteknek jelentős szerepük van a biológiai ismereteink bővítésében, és mindezzel a természet iránti érzékenységünk és felelősségtudatunk kialakításában. Az állatkertek további fontos feladata, hogy hangsúlyozza a természet óvásának és megőrzésének jelentőségét.

3) *Természet- fajmegőrzés:* sajnos a természetet folyamatosan újabb veszélyforrások érik, ezért szükségesszerűvé vált az állatkerti állatállományok gondos és egységes fenntartása, a faj- és élőhely védelem. Például a veszélyeztetetté vált fajoknak a zárttéri populációi meghatározó szerepet tölthetnek be a vadonélő fajtársaik megmentésében. A természeti szisztémát fenyegető közbenjárások miatt az állatkerteknek elő kell segíteni az állati fajok és egyedek védelmezését és a természetvédelmi nevelést.

4) *Kutatás:* mivel a biológiai tudományok egyre fejlődnek, a kritériumok is emelkednek az állatkerti állattartással és a tenyésztéssel szemben; szükségessé válik az állatkertek tudományos munkája is. (Kovács, 1996; Molnár és társai 1998; Pintér, 2004.)

A fentiekben vázolt négy fő feladatból az állatkertek nevelési funkcióját tanulmányozzuk.

3. Kutatásunk célja, hipotéziseink

Kutatásunk során arra kerestük a választ, hogy a kisiskolások (alsó tagozatos osztályok) milyen gyakran és milyen célból fordulnak meg iskolai keretek között - a köznevelési intézmények többi tanulójaéhoz viszonyítva - az állatkertekben, vadasparkokban. Arra is kerestük a választ, hogy az állatkertek és vadasparkok milyen programokat kínálnak a köznevelési intézmények számára és azokat milyen módszerekkel, munkaformákkal kívánják

megvalósítani. Továbbá azt is próbáltuk kideríteni, hogy az állatkerti programokban részesülő gyermekek mely képességei fejlődhetnek.

Hipotéziseink

1. Azt feltételeztük, hogy az óvodások a leggyakoribb látogatói az állatkerteknek, hiszen az ő napirendjük a legkövetlenebb a köznevelési intézmények közül. Ezután a kisiskolások (alsó tagozatosak) következnek a gyakorisági sorrendben, mert a többségében egytanítós rendszerű oktatás miatt az óra és napirendjük még könnyebben alakítható, rugalmasabb, mint a felsőbb korosztályoké.

2. Úgy gondoltuk, hogy vannak olyan alsó tagozatos csoportok, melyek rendszeresen (évente legalább 3-4 alkalommal) ellátogatnak az állatkertbe, illetve vadasparkba azzal a céllal, hogy megfoghatóbb, élménnyel gazdagabb legyen számukra az órákon (elsősorban környezetismereti órákon) tanult ismeretek feldolgozása.

3. Azt is feltételeztük, hogy általában a zoopedagógusok (állatkerti foglalkozásvezetők) körbevezetését veszik igénybe a tanítók, és játékos feladatok, valamint megfigyelések alapján kapcsolják össze az órai anyagot a látottakkal és tapasztaltakkal.

4. Kutatásunk módszerei

Kutatásunk során két egymást kiegészítő módszert választottunk azzal a céllal, hogy megbízhatóbbak legyenek az adataink.

4.1. Kérdőíves kikérdezés

Vizsgálatunk során kérdőívet készítettünk, amelyet minden magyarországi állatkertbe elküldtünk és kértük, hogy az intézményben nyilvántartott statisztikai adatok alapján egy-egy zoopedagógus, illetve oktatásszervező töltsse ki. Sajnos csak öt intézmény oktatásszervezője töltötte ki és küldte vissza a kérdőívet: a Szegedi Vadaspark, a Nyíregyházi Állatpark, a Fővárosi Állat- és Növénykert, Miskolci Állatkert és Kultúrpark, és a Debreceni Nagyerdei Kultúrpark. (Az állatbemutató intézmények többféle megnevezését a későbbiekben egyszerűsítve *állatkertek* kifejezéssel említjük, azzal a megjegyzéssel, hogy a fentiekben említett minden intézményt értjük alatta.)

A kérdőív elkészítésekor Irving Seidman (2002) útmutatását vettük figyelembe. A kérdőív összesen 10 kérdésből állt. A feladatok típusai között voltak egyszeres- és többszörös feleletválasztós, valamint rövid kifejtős kérdések. A viszonylag kevés időt igénylő egyszeres és többszörös feleletválasztós kérdések mellé azért iktattunk be rövid kifejtős kérdéseket is, mert bizonyos kérdésekre egyénenként/intézményenként más és más a válaszlehetőség, ezért ez a kérdéstípus jól alkalmazható ahhoz, hogy mindenki az intézményére jellemző ismérveket írhasse le.

4.2. Tartalomelemzés

Vizsgálatunk másik módszereként a tartalomelemzést választottuk, mert tájékoztató közlemények - kutatásunkban a honlapok - tartalmának elemzésére is alkalmas. Kommunikáció elméleti szempontból a tartalomelemzés a *ki, mit mikor kinek, hogyan, milyen hatással* kérdésekre keresi a választ. Vizsgálatunkban ezen irányelvek alapján fogalmaztuk

meg kérdéseinket és állítottuk fel a szövegek tartalmának feldolgozásához szükséges kategóriákat. (Schleicher, 2007; Kmetty-Sztárayné 2011.)

Az állatkerti honlapok tartalmának elemzése előtt a következő kérdéseket fogalmaztuk meg:

- Az állatkertek honlapjai milyen oktatási- nevelési lehetőségeket kínálnak a köznevelési intézmények számára?
- Milyen tevékenységekkel, módszerekkel és munkaformákkal kívánják az állatkertek megvalósítani a felkínált programjaikat?
- Az állatkerti foglalkozásban alkalmazott módszerek és munkaformák a tanulók mely képességeit fejleszthetik?

5. Kutatási eredmények elemzése

A kutatási eredményeink bemutatását a kérdőívek adatainak bemutatásával kezdjük, majd az állatkertek honlapjainak elemzésével folytatjuk.

5.1. A kérdőívek adatainak elemzése

Az első kérdésnél arra kerestük a választ, hogy a vadasparkba látogató gyermekcsoportok milyen célból keresik fel az állatkerteket. Az 1. sz. táblázatban láthatjuk az állatkertek statisztikai nyilvántartása alapján adott válaszokat.

Az állatkerti látogatás célja	A válaszok eredményei
Kirándulás	41,20%
Állatkerti foglalkozás igénybe vétele	38,80%
Kísérő pedagógus tart foglalkozást	2,5%
Egyéb: jeles napok rendezvényei, szakkör, táborozás.	17,50%

1. táblázat: Az állatkertbe látogató gyermekcsoportok célja

Az adatok arra utalnak, hogy az állatkertekbe elsősorban kirándulási célból és az állatkert által tartott foglalkozások igénybevétele céljából visznek gyermekcsoportokat. A válaszadók 17,50%-a az egyéb kategóriát jelölte meg, amelyben a jeles napok rendezvényein való részvételt, szakkört és a táborozást nevezték meg. A válaszok szerint az állatkertben egy kísérő pedagógus sem vállalja, hogy önállóan foglalkozást tartson. (A kirándulások során a kísérő pedagógusok az állatkert információs táblái segítségével vezetnek körbe a gyermekeket az állatok bemutató helyein és a gyermekfelügyeletet látják el.)

A második kérdés során arra voltunk kíváncsiak, hogy az utóbbi három év átlagában a különböző korosztályokat milyen gyakorisággal vitték látogatásra a köznevelési intézmények. Vizsgálatunk során kiderült, hogy az állatkertek nem vezetnek az állatkerti látogatókról korosztályokra lebontott adatokat, így csak becsléseket írtak a válaszadó intézmények zoopedagógusai.

Az állatkertbe látogató korosztályok	A korosztályok %-os aránya
Óvodások	28,50%
Alsó tagozatos tanulók	38,50%
Felső tagozatos tanulók	27,50 %
Középiskolások	5,50%

2. táblázat: Az állatkertbe látogató gyermekcsoportok korosztályainak aránya

A becült adatokból az látható, hogy az alsó tagozatos tanuló csoportok látogatják leggyakrabban az állatkerteket, ezt követi az óvodás korosztály és a felső tagozatos diákok. Legritkábban a középiskolás korosztály látogatja szervezett formában az állatkerteket.

(A harmadik kérdéstől csak az alsó tagozatos korosztályra vonatkozó kérdéseket tettünk fel.)

A harmadik kérdésben arra voltunk kíváncsiak, hogy az állatkertbe látogató kisiskolások milyen arányban kérik az állatkertek által felkínált és szervezett foglalkozásokat. Erre a kérdésre is becült adatokat írtak az állatkertek zoopedagógusai, mely szerint körülbelül 60%-os arányban igénylik a tanítók az állatkerti foglalkozásokat.

A negyedik kérdésnél arra kerestük a választ, hogy milyen foglalkozásokat, munkaformákat igényelnek a kisiskolás csoportok számára a pedagógusok. Ennek adatait az 1. ábra grafikonjával szemléltetjük.

1. ábra: Az alsó tagozatos csoportok által igényelt foglalkozások, munkaformák arányai

Az állatkertek többsége (40%) az egyéb válaszlehetőséget jelölte be. Az egyéb kategóriában a jeles napokhoz (például Víz Világnapja, Föld Napja stb.) kapcsolódó foglalkozásokat, szakkört, neveztek meg, de leírták azt is, hogy vannak tematikus foglalkozások is, melyeken egy-egy témához kapcsolódóan 4-5 állatot mutatnak be részletesebben. Az interaktív előadás körbevezetést és a csoportmunkát 30%-os arányban becülték meg, míg a páros munkát senki nem választotta.

Az ötödik kérdés arra vonatkozott, hogy milyen módszereket használnak a zoopedagógusok a kisiskolás csoportoknak szervezett foglalkozásoknál. Többszörös választási lehetőség volt ennél a kérdésnél. A válaszok adatait az 3. táblázat tartalmazza.

Alkalmazott módszer	A módszer gyakorisága (%)
Irányított/célzott megfigyelés	100%
Irányított beszélgetés	100%
Kereső-kutató feladatok	100%
Egyéb: állatsimogatás, projekt módszer, ügyességi próba, tanulói kísérlet	40%

3. táblázat: Az alsó tagozatos gyermekcsoportoknál alkalmazott módszerek

A válaszok szerint az irányított megfigyelést és beszélgetést, továbbá a kereső-kutató feladatokat mindegyik állatkert zoopedagógusa alkalmazza. Az egyéb kategóriájú módszereknél meg kellett nevezni, hogy milyen módszert alkalmaznak még. Az állatsimogatást, a projekt módszert, az ügyességi próbát és a tanulói kísérletet két válaszadó nevezte meg.

A hatos kérdés a gyermekek személyiségfejlesztésére vonatkozott, arra kerestük a választ, hogy a zoopedagógusok a gyermekek mely képességi területeinek fejlesztésére helyezik a hangsúlyt. A válaszok során 1-5 közötti értéket kellett beírni, ahogy az adott terület fejlesztését mennyire tartják fontosnak. Az értékek jelentései: 1) legkevésbé fejleszti; 2) kicsit fejleszti; 3) közepes hangsúllyal fejleszti; 4) hangsúlyosan fejleszti; 5) nagyon hangsúlyosan fejleszti. (Ennél a kérdésnél lehetőség volt több kategóriánál is ugyanazt az értéket adni vagy az egyéb kategóriában újabb képességterületet beírni és azt értékelni.) A fejleszthető képességterületeket a válaszok számát és az adott értéke átlagát a 4. táblázat tartalmazza.

Fejlesztett képesség	A képességterületet választók száma	A hangsúlyozás értéke
Érzelemfejlesztés/attitűd formálása	5	4,75
Ismeretbővítés	5	5
Megfigyelőképesség	5	5
Oksági összefüggések feltárása	4	4,5
Egyéb: erkölcsi nevelés	1	4

4. táblázat: Az alsó tagozatos tanulók képességfejlesztésének hangsúlyozása

Az adatok szerint az érzékelhető, hogy az ismeretbővítést, a megfigyelőképességet, valamint az érzelemfejlesztést-, attitűdformálást nagyon hangsúlyosan kezelik a zoopedagógusok. Az oksági összefüggések feltárására egy pedagógus 4-es értéket adott. Örvendetes, hogy az egyéb kategóriába egy zoopedagógus az erkölcsi nevelést is beírta, melynek 4-es értéket adott; jelezve, hogy azt is hangsúlyosan kezeli.

A hetedik kérdésben arra kerestük a választ, hogy a kisiskolás csoportok mennyire érdeklődnek az állatkerti foglalkozások során. A *nagyon*, az *átlagosan*, a *kevésbé* és az *egyáltalán nem érdeklődő* kategóriák közül minden zoopedagógus azt válaszolta, hogy ez a korosztály nagyon érdeklődik a foglalkozások alatt.

A nyolcadik kérdésünkben arra voltunk kíváncsiak, hogy vannak-e rendszeresen (évente legalább 3-4 alkalommal) visszatérő kisiskolás csoportjaik az állatkerteknek. Négy állatkert válaszolta, hogy vannak rendszeresen visszatérő csoportjaik.

Az utolsó előtti kérdésünk a visszatérő csoportok fejlődésére vonatkozott. Minden válaszadó azt írta, hogy tapasztal a visszatérő csoportoknál fejlődést. Ennél a kérdésnél meg kellett nevezni, hogy a gyermekek személyiségének mely területén éreznek fejlődést a rendszeresen visszatérő csoportoknál. A zoopedagógusok a tanulók problémaérzékenységének,

felelősségtudatuknak fejlődését, az ismereteik gyarapodását és a pontosabb szakkifejezések használatát (szókincs gyarapodást) választották.

A tizedik kérdésben arról érdeklődtünk, hogy az elmúlt tíz év tapasztalata alapján hogyan ítélik meg az állatkerti foglalkozások igénylésének változását. Egy állatkert kivételével aztválasztották, hogy sz alsó tagozatos csoportoknál növekszik az állatkerti foglalkozásokkal szembeni igény.

5.2. Az állatkertek honlapjainak tartalomelemzése

Az állatkertek honlapjainak elemzése alapján arra az általános megállapításra jutottunk, hogy a köznevelést sokféle formában segítik vagy segíthetik az oktató- nevelő munka szempontjából. A honlapok tartalmát az átláthatóság szempontjából három kategóriába csoportosítottuk, melyet az 5. táblázatban szemléltetünk. Az első oszlopba csoportosítottuk a honlapokon leírt foglalkozások, programok, szakkörök, táborok során alkalmazott tevékenységeket és a feldolgozásra javasolt témákat. A második oszlopban azt vázoljuk, hogy ezek a foglalkozások mely tantárgyak oktatását segítik/segíthetik. A harmadik oszlopban azokat a személyiségi vonásokat, képességterületeket soroltuk fel, amelyeket fejleszteni lehet a tanulóknak, ha az állatkert által javasolt foglalkozásokat igénybe veszik az iskolás csoportok.

5. táblázat: Példák a magyarországi állatkertek programkínálatából

Foglalkozások, programok, szakkörök, táborok során alkalmazott tevékenységek, feldolgozott témák	A leggyakrabban kapcsolódó tantárgyak	A tanulók személyiségében fejleszthető területek
<p>Megfigyelések – terepfoglalkozások az alábbi témákban:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az erdő szintjei - Növényevő, ragadozó, mindenevő - Élet a tanyaudvarban - Rejtőzködés a természetben - Háziállatok - Nézzük, hallgassuk, szagoljuk, tapintsuk! - Totyogó pingvinek, játékos fókák 	<p>Természet- és környezetismeret Anyanyelv Erkölcstan Biológia Földrajz Testnevelés Rajz és vizuális nevelés Matematika</p>	<p>Megfigyelőképesség fejlesztése Környezettudatosság kialakítása Oksági összefüggések feltárása Figyelem fejlesztése Különböző fogalmak kialakítása Felelősségtudat kialakítása Reális én- és világkép kialakítása Tolerancia és empátikus képesség fejlesztése</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Magyarország madarai és védelmük - az ember hatása az állatok életükre - Állatok végveszélyben - Kölykök és fiókák - Színek és formák a természetben 		<p>Matematikai kompetencia fejlesztése (pl.: számok-arányok) Kreativitás fejlesztése Kommunikáció fejlesztése stb.</p>
<p>Foglalkozások, programok, szakkörök, táborok során alkalmazott tevékenységek, feldolgozott témák</p>	<p>A leggyakrabban kapcsolódó tantárgyak</p>	<p>A tanulók személyiségében fejleszthető területek</p>
<p>Tematikus foglalkozás pl.: látványtetés, állatbemutató</p>	<p>Természet- környezetismeret, Biológia</p>	<p>Figyelem fejlesztése Környezeti érzékenység és környezeti tudatosság fejlesztése</p>
<p>Jeles napok → akadályversenyek, vetélkedők, ismeretterjesztő programok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Víz világnapja - Föld napja - Madarak és fák napja - Környezetvédelmi világnap - Állatok világnapja 	<p>Természet- környezetismeret, Biológia Testnevelés Technika stb.</p>	<p>Tolerancia és empátikus képesség fejlesztése Kreativitás fejlesztése Környezeti érzékenység és környezeti tudatosság fejlesztése.</p>
<p>Kiállítások, oktatótermek, természetvédelmi kampányok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Időalagút - Sötétlabirintus - Parányok világa - Óriások csarnoka - Ősök ösvénye - Csillagtér - Darwin labor - CITES kiállítás - Hobbiállatok tartása 	<p>Természet- környezetismeret Földrajz Biológia Fizika Technika</p>	<p>Figyelem felkeltése és fejlesztése Reális én- és világkép kialakítása Különböző fogalmak kialakítása Oksági összefüggések feltárása Természettudományos kompetencia alapozása</p>

- Madárodú bemutató		
Szakkörök: - zöld járőr környezetvédelmi szakkör - madárszakkör	Természet- környezetismeret Földrajz Biológia Testnevelés	Környezettudatosságra nevelés Kapcsolaterősítés Környezeti kompetencia Kapcsolaterősítés
Zoo-tábor	Természet- környezetismeret Földrajz Biológia Testnevelés Technika	Környezettudatosságra nevelés Környezeti kompetencia Kapcsolaterősítés
Állatkerti kiadványok, könyvek, tájékoztató füzetek, térképek, útmutatók	Természet- környezetismeret Földrajz Biológia	Környezettudatosságra nevelés Környezeti kompetencia Tájékozódás
Állatkerti könyvesboltok és ajándéktárgyak	Természet- környezetismeret Földrajz Biológia	Olvasóvá nevelés Kapcsolaterősítés Környezeti kompetencia

Az állatkertben tartott órák, foglalkozások eltérnek a tanteremben tartottaktól. A tanítás-tanulás megvalósulása az állatkertekben több helyen is végbemehet:

1. Lehetnek nyitott foglalkozások, melyek szabadtéren, terepen; például az állatbemutató helyeken valósulnak meg.
2. Állatházakban vagy foglalkoztató termekben szervezett programok.

Az oktatás, foglalkozás során legtöbbször nem az egész állatkertet járják be a látogató tanuló csoportok, hanem csak azt a részét, melyről a kiválasztott foglalkozás szól. A Szegedi Vadasparkban például földrészek szerint vannak csoportosítva az élőlények kifutói, így ha a tanulók éppen valamely földrészről tanulnak - például Afrikáról - lehetőség van arra, hogy csak az Afrikai részt tekintsék meg, részletesebben megismerve annak élővilágát.

Az állatkertek változatos foglalkozás kínálata mellett az is megállapítható, hogy elsősorban a természettudományos tárgyak oktatását segítik, de lehetőség van más tantárgyakhoz is kapcsolni a tanulási folyamatot. Az iskolák számára javasolt tevékenységformákból arra következtetünk, hogy a gyermekek személyiségének fejlesztését több területen is támogathatják az állatkertek.

6. Kutatási eredményeink összegzése, következtetéseink

Az eredmények összegzése előtt hangsúlyozni szeretnénk, hogy a vizsgálatunk során kapott eredményeinket csak tájékoztató jellegűnek tekintjük, hiszen csak öt magyarországi állatkert

adatait tudtuk feldolgozni. Azt is meg kell említenünk, hogy az állatkertek nem rendelkeztek minden vizsgálati szempontunkra kiterjedő adattal, így néhány kérdésnél csak becsült adatokat adtak meg. (Ezt a fentiekben is jeleztük).

Az eredmények nem támasztják alá az első hipotézisünket, mert nem az óvodás, hanem az alsó tagozatos korosztály a leggyakoribb látogatója az öt magyarországi állatkertnek. Ezen eredmény azért meglepő számunkra, mert köztudott, hogy az óvodás korosztály napirendje a legkövetlenebb, ezért feltételezhettük, hogy számukra a legkönnyebb megszervezni az állatkertben tartott foglalkozásokat.

A második a feltevésünk az volt, hogy az alsó tagozatos csoportok között vannak olyanok, akik rendszeresen visszalátogatnak az állatkertbe. Ezen feltételezésünket azzal magyarázzuk, hogy az alsó tagozatos tanulók számára a környezetismereti óra keretében több témakör tárgyalásánál is lehetőség van a tanterem falain kívül tartott foglalkozások szervezésére, melyeket - többek között - az állatkertekben is megvalósíthatnak az iskolák. Ezen feltételezésünk beigazolódott, hiszen az öt állatkertből csak egy nyilatkozott úgy, hogy az iskolák sajnálatos módon nem tudnak időt szorítani a rendszeres látogatásra. Ebben a hipotézisünkben azt is megfogalmaztuk, hogy a csoportok azzal a céllal látogatnak az állatkertekbe, hogy megfoghatóbb, élménnyel gazdagabb legyen számukra az órákon (elsősorban környezetismereti órákon) tanult ismeretek feldolgozása. Ezt az öt állatkert honlapjának tartalom elemzése alátámasztotta.

A harmadik hipotézisünk, miszerint a kísérő pedagógusok nem önállóan tartják az állatkerti oktatást, hanem zoopedagógust kérnek fel erre a célra, alátámasztotta a kérdőív. Ez azzal magyarázható, hogy ebben az újszerű tanulási környezetben a pedagógusok inkább szakemberekre bízzák a tanulási folyamat irányítását, hiszen nem rendelkeznek mindenre kiterjedő ismerettel ebben a témában.

Ezen felül kiderült, hogy közel ugyanolyan arányban viszik a gyermekeket kirándulás céljából, mint az állatkertek által biztosított foglalkozásokra.

Az állatkertek honlapjainak elemzése alapján arra a következtetésekre jutottunk, hogy az állatkertekben szervezett terepi foglalkozások többsége a kézzelfogható, tapasztalható, érzékelhető kihasználva nyújt segítséget a tanítás-tanulás folyamatához. Az iskolai oktatást kiegészíthetik, mert az érzékszervekre támaszkodnak és egyszerre több érzékszerv működését igénylik. A választható tanulói tevékenységek egy része játékokra épül, így élményben gazdag lehetőséget kínál. Az állatkertek sokrétű módszerrel, széleskörű kínálattal segítik az iskolán kívüli tanulási tevékenységet. Az állatkerti foglalkozások során az a cél hogy az állatokat észrevetessük, az élőlények megóvására tanítsuk a gyerekeket. A „nemszeretem” állatok csoportjába tartozó állatok bemutatása során ezen állatoknak a természetben betöltött szerepére hívják fel a figyelmet, így lehetőség adódik a tévhitek eloszlatására is. Az állatkertek által javasolt és szervezett foglalkozásokat kihasználva nagyobb motiváltságot, aktivitást érhetünk el, mellyel eredményesebb lehet a tanulás folyamata.

A kutatásunk eredményei arra is felhívják a figyelmet, hogy az állatkertek köznevelést támogató szerepét érdemes lenne egy reprezentatív jellegű felméréssel alaposabban feltárni. A jövőben az állatkerti szolgáltatást igénybe vevő köznevelési intézetek szempontjából is lehetne vizsgálni a lehetőségeket és a tanulási folyamatra gyakorolt hatásukat.

Irodalom

- Dr. Mödlinger Pál (szerk., 1995.): A környezeti nevelés lehetőségei az állatkertben. Süni és A Természet II. évfolyam 4. szám, Göncöl Alapítvány, Budapest.
- Füzné Kószó Mária (2012): Módszertani útmutató a környezet- és természetismeret tanításához, Szegedi Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged.
- Irving Seidman (2002): Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer, Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
- Kovács Zsolt (1996): Állatok és állatkertek. Aqua, Budapest.
- Molnár Attila – Jakab Péter – Kovács Zsolt – Górné András – Mirtse Áron (1998.): Oktatási lehetőségek a vadasparkon belül. Természet. V. évfolyam 4. szám, Süni Egyesület, Budapest.
- Nagy Irén: (évszám nélkül): Zoopedagógiai hasznoskönyv - módszertani segédanyag - Állatkerti füzetek 1. Fővárosi Állat- és Növénykert, Budapest. ISBN 978-963-06-4045-9
- Négyökrű Mária (2014): A terepi oktatás módszerei a kisiskolás korban. Szakdolgozat. Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Tanító- és Óvóképző Intézet, Szeged.
- Pintér Tibor - Endrédi Lajos (2011): Zootár Zoopedagógiai tevékenység és módszertár, Szegedi Vadaspark, Szeged.
- Pintér Tibor (szerk., 2004): Környezeti nevelés a bemutatóhelyeken. Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért, Budapest.

Internetes források

- Kmetty Zoltán- Sztárayné Kézdy Éva (2011): Kutatásmódszertan és prezentációkészítés. 7. rész: Tartalomelemzés - szövegelemzési módszerek. Károlyi Gáspár Református Egyetem, Budapest
igyk.pte.hu/files/tiny_mce/File/kari_projektek/informaciotudaservernyesules/tananyagok/1_alprojekt/KM/07_kutatasmodzertan7_tartalomelemzes.pdf letöltve: 2014.márc.03.

A vizsgálatban szereplő állatkertek honlapjai:

<http://miskolczoo.hu>

<http://www.zooszeged.hu>

<http://www.zoobudapest.com>

<http://www.zoodebrecen.hu>

<http://www.sostozoo.hu>